

Gierik 75, juni 2002

Guy Vaes

(vertaling: Bart Vonck)

VENETIAANSE TAROK

Venetië, uit hiëroglifye ontstaan,
Door hemel en goud geraakt
Op schitterende schilferlaag,
Gij ligt getekend in uw rechte waters
en biedt ze als grens de kreet van een zeenimf.

Een driftig kristal
Doet jou afbladderen, passant.
Dat het uit je Piombi
De vloed trekt die je klaart,
Dat het uit je naam verdrijft
Onder het door spiegels geharde prisma van april.

Buiten de schede van de straten (ijs wordt kling),
Onder de witte
Middagkanonnade van het marmer
En bij de wijzerplaat waar zwaargeschoeide zon
Haar dansschoen zette, herken,
Herken dan onder pleisterlaag
Aan portulanen en aan kraters,
De oude al-kannoer met salpeter bespat.

FIRENZE IN JUNI

Dertig jaar na mijn geboorte, buiten de handboeken,
Ver van de edicten door purper en dolken bewaakt,
Bij de cypressen haakvormig in de nacht
Ter hoogte van mijn onzekerheden – die onverdiende stroom.
En aan de overkant: wat één naam kreeg en geen duizend,
Als medeklinkers slechts gewelven, als klinkers torens;
Slechts naam krijgt als het duiven en standbeelden ontziet,
Zich maar krast in papier als het de blik ontkent.
Steen dicteert er zijn paleizen (rots meer dan steen).
Gesneden uit onbeweeglijk onweer vervullen me hun harde vuren.
Marmer komt tot rust in trappen. Leisteen stamelt de daken.
Van de muren weerlegt de verticale oceaan het verleden.
Maar wie praat zo luid dat men hem amper verstaat?
... Praat in het steen dat slecht bedwingen hoeken
Van wat duurt in dit tumult en zich niet laat dateren
En dogen en data ontslaat, brandstapels verstikt
Voor een storm zonder de bliksem waarop mijn schouder rust;
Schreeuw en toespraak en praat maar alleen voor de blik

Van wie om te leven of te duren geen tussenruimte hoefde.
Alleen het Gevecht van Ucello bewaart zijn kalmte.
Naar welke zon helt het boeket van zijn lansen over?
Stelen in spitse wanorde, stellaire wapenrusting,
Lager dan je wortels een rustieke stroom
Die niet maalt om je stralen. Traag is hij en oud,
Op eeuwenoude tast tussen de eilandjes van grassen;
In zijn bedding gaan wolken, paleizen teloor.
Firenze hijst het schaduwpaars en sluit zijn luiken,
terug vloeit het naar dromen en boeken
In het uur dat droefheid zich kromt en brug wordt,
Dat mijn herwonnen aandacht zich slijpt tot cypres,
Dat mijn geheugen zich in het rond verwijdt en uitverkiest
Dit onomstotelijk paleis door zwaluwen verzacht.

EDINBURGH IN APRIL

Neerslag van storm sissende stad
Stenen omhulsel van de bliksem die wervels trekt in de lucht,
Wat een zegel opeens op de overbrugde vorstspleten,
Met schorpioenviskammen en rukkende vaandels,
Vierend alle gevaren in de ebbe van het woord.
Een aprilse gril zet je af op mijn stem
Je bestijgt me trapsgewijs zonder de steun van een voetstap,
Je schildert me leisteensgrijs je hoogt me op met obelisk
En je verslaat wat mij vernietigt: op mijn schachten
De open zee, in mijn hoogaten de schrik en aan die vinger:
Oktober vergrijst in de stralen van een opaal.
Maar jij, ontwakend in elke onbekende die jou kruist,
Verjaagd uit je naam want op moeheid betrapt, weet
dat het hier enkel daagt uit klavervenster en schietgat.
Het zout maakt me wakker. Ik, Nemo van een stad onder water
En het is de zee – van mijn bed tot in mijn kindertijd
Onder een maanzon als een dekschild zo fijn.
Waar kom je vandaan, stad van Acherons klippen
Die mij met amberen beekjes aangeeft waar het noorden ettert?
En waarvandaan we in de engtes van de dageraad verlaten is
En waarvandaan deze studente als het niet is uit jezelf?
Maar voor welk bericht, aan welke weigering ontsproten,
Aan welke grens gewijd, door welke chemie ontworpen,
Waar woede blok werd verdriet duivenkervel,
Toren werd de stilte die uit standbeelden straalt,
Die eindeloze nacht spreekt onder de grillen van de dag.
De ene moet de andere meten. Jij, de stormachtige
Die in de hei zit vastgepind, uitgespoeld paleis,
Portieken en wallen: zo moet elke vorm het besterven,
Ik, die slechts naar bron en monding verlang,
stroom zonder loop, in zijn bron besloten.
Ik liep in een hellende straat in Edinburgh
Mijn jaren neergeslagen. Uit hoek ontspringt daar steen,
En daaruit alles lijnrecht, de goddelijke aandrang geknakt.

Plan van verdoofd antraciet, nooit kronkelend in arabeske,
En evenmin in profetieën van de regenmond.
Mens en stad waren wij ongewild,
Gijzelaars van een verborgen achterkant die, alles loochenend,
Loochende Troje, Cassandra en de Byzantijnse okers.
- En tot we deze hoepel huppelend onder de lampen:
Met gouden kraag oneindig op de weefkam van het niets.

SINT-PETERSBURG

(voor Bart Vonck)

Uit kompas
    uit trommelkruis
        uit schaalregel
    ben jij geboren.

Uit benen van kompas werd de spreiding een kaai,
Aan ooievaarsvlucht in zijn parcours gelijk.
Mijn blikken en stappen, aan nietsdoen gepaard,
Richten hun maat naar de schaal van de regel.

De dag bloeit open: vloeibaar een plein.
In honderd vakwerken slokt het mij op
En 's nachts keert het terug naar zijn eerste kompas,
Een cirkel van schaduw in oneindiger staat.

In stappen ontbindt mij de sneeuw. Stap voor stap,
dat kost bekentenis. Dat ik hun rechte niet kon breken
is toonbreld van mijn falen. Mijn medeplichtige het trommelkruis
dat loochent van de breuk de jeugd, de open, ruime zee.

De open zee? Op gouden bladdeeg van een Griekse koepel
slaat hij neer, woedend raast hij op het Marsveld waar
zwenkt en wendt de Baltische van stofhagel en wind – en sterft
dan bij de brug behekst door griffioenen van ex libris.

De open zee? Aan wie haar zonder zeil trotseert
geef dan de Circasische muts, de pijp uit Damascus,
de bontjas van Siberische blauwe vos – of ga maar
schulen in de okers van het paleis van de Tauride.

De alchemie van de dageraad maakt lichter het graniet,
De dom wordt damp, de brug draad van de Maagd;
Leer dan dat de stad door palen van as wordt gedragen
En, zonder mijn blik waarin de woorden samenkomen,

gaf ze zich door overmatig gloren gewonnen aan vaarwel.

Kris Geerts

(vertaling Erik van Malder)

HET ROOD VAN AFRIKA

Sinds hij weerklonk, de kosmische Gong,
is het altijd daar, het rood van Afrika.

(Soms drukt een exotische geur
zich door in de Vlaamse straat
en voor even verjaagt hij de muzungugeur van de regen.
Even staan auto's stil. De klanken vervriezen
en de bloemiste wordt standbeeld. De wolken
breken open. Lacherig bloost de zon een beetje.)

Vulkanisch rood
van Afrikaanse grond
verzadigt mijn bloed.

DE DUIVEL EN DE KRAAIEN (droom nr. 1)

Op een dag wandelde de duivel in Rwanda.
Hij loste ratten in de keukens
en slangen in de hovingen,
bracht nachtmerries in de slaap van mensen
en een halo rond de maan.
De acacia's verloren er hun bloemen bij.

Elke mens, elk dier, elke bloem van Rwanda
raakte hij met zijn handen aan.
Behalve de kraaien, want die vergat hij.

De kraaien kwamen bijeen in Kigali
en met hun lawaai verjoegen ze de duivel.
De slangen aten de ratten op.
De dromen werden bloemen.

En in het licht van de maan en haar halo
was Rwanda ineens overdekt
met gele acaciabloemen.

HET FLUISTERKOOR

Waar ik tilapia en bakbananen had verwacht
keken ze mij aan, vanop de schotelbodem,
de zestien kinderen, verdronken in een latrine.
Ze fluisterden me verhalen van pygmeë en kraanvogel toe.
De kleur van de saus werd die van hun bloed.
Het gesprek stinkt als je hun gezang hoort.
Het zal er altijd zijn, het fluisterkoor.

HET ORKEST

Het muskietenorkest speelde mij dit lied:
in Rwanda zijn de schaduwen levend.
Ze wenen in de hoeken van mijn kamer
om drie uur in de morgen,
als ze mij komen halen.
En ik, als een bange hagedis,
probeer te dromen dat ik droom
dat ik droom dat ik droom.

LIEDJE VAN DE INOMBYA

Wat denkt hij als hij zingt,
elke avond na de regen?

Zou hij dromen als hij zingt,
of zingt hij mijn dromen voor mij?

Hadewijch / Lucienne Stassaert

(Hadewijch in hertalingen van Lucienne Stassaert)

MENGELDICHT

Ik groet die ik bemin
Met hart- en zielebloed;
Ik verdor met blijden zin
Als minne in mij woedt.

Ach, heerlijke zoete Minne,
Voltooi uw eigen wezen,
Zo kunnen al mijn zinnen
Van de dood genezen.

Ach, hoogloffelijke Heer,
Waart gij wat gij wezenlijk zijt,
Dan zou ik voor een keer
Rusten in mijn weinigheid.

Ach, overheerlijke rust,
Hadt gij al wat u toekomt verkregen,
Dan zou wat mij verontrust
Minder zwaar op mij wegen.

Ach, hoogheerlijke natuur,
Hoe gevoelt uw hart zich nu?
Het mijne kent rust noch duur
Dan in extase, al met U.

Ach, teergeliefde jonkvrouw,
Dat ik zoveel met u wil spreken,
dat is een blijk van nieuwe trouw
Aan dieper minnestreken.

Ach, hadden wij wat wij minden,
Dan waren we rijk bij uitnemendheid,
Dan zou men nergens vinden
Onze gelijke, wereldwijd.

Ach, met spoed wil ik verwoed
Dat minnen volkomen bevredigd zij;
Ach, wijs zijn met gloed is goed,
Ja, in minnegloed heerlijk vrij.

Ik smacht, ik waak, ik smaak
Van dingen het zoete wezen;
Ik meen in gemoede dat minnen
Al mijn kwalen zal genezen.

ik lijd, ik reik naar 't hoogste goed,
Ik voed me met bloed van minne;
ik groet het zoet, moge het stillen
mijn verlangen buiten zinnen.

Ik beef, ik kleef, ik geef,
ik leef vol zielsverlangen
Dat mijn pijn, verzaligd en rein,
In de zijne al zal ontvangen.

Ach, lief, heb ik lief een lief,
Wees gij, lief, mijn lief,
Die gaf wat je lief was, lief,
Mij zo, lief, als lief verhief.

Ach, minne, ware ik minnen
In staat van minnen u minde, minne?
Ach, minne, geef om minneswil dat minne
In minne heel minne bezinne.

STROFISCH GEDICHT

1

Mijn nood is groot en de mensen onbekend gebleven.
Zij zijn wreed voor mij, want graag hadden zij mij ontheven
Van al waartoe minnes krachten mij dreven;
Zij begrijpen het niet, en ik kan hen geen inzicht geven.
Dus moet ik doen wat mij bezielt;
Wat minne teweegbracht en zij mij voorhield.
Ik ben hiertoe bestemd: daar wil ik naar streven.

2

Wat men mij ook moge aandoen om minnes welzijn,
Ik wil 't verduren zonder hartenpijn.
Want uit de hronde van mijn ziel, engelrein,
Weet ik dat lijden me leidt naar minnen al mijn.
Daarom wil ik mezelf graag geven
In pijn, in rust, in sterven, in leven:
't Gebod van hoge trouw is immers mijn richtlijn.

3

Dat gebod, dat hoort bij minnes natuur,
Stelt mijn ziel bloot aan menig avontuur:
Het is iets zonder vorm of figuur;
Toch neemt men het waar als creatuur.
Het is de bron van mijn verblijden
Waarnaar ik smacht te allen tijde;
Zo slijt ik mijn dagen in pijn zonder duur.

4

Over minnepijn wil ik niet klagen:
Ik moet haar onderdaan zijn zonder versagen,
Of zij dit nu luide of in stilte wil vragen.
Men kent haar enkel in wat wij ons afvragen.
't Is een wonder, niet te doorgronden,
Dat alzo mijn hart heeft gebonden,
Mij in een barre woestenis blijft opjagen.

5

Zo'n wrede woestenis werd er nooit voortgebracht
Als die minnen in haar landschap heeft uitgedacht.
Want zij laat ons naar haar snakken, dag en nacht,
En haar wezen vaag gevoelen,, ondoordacht.
Zij onthult zichzelf bliksemsnel,
Maar blijft onzichtbaar voor ons evenwel:
Daarom staat 't ellendige hart steeds op wacht.

6

Als ik niet al mijn krachten aan minne zou wijden,
Zou ik van ware minnaars schuld moeten belijden,
Voor wat nu 't mijne is, had ik dan geen vrijgeleide.
Zo'n verlies zou me voorgoed doen lijden.

Nu neem ik genoeg met mijn lot,
Met wat minne en nieuwe vlijt me schenkt aan genot;
Waarom mijn drift nooit tot verzadiging zal leiden.

7

Het kwetst me dat ik het niet kan waarmaken
Kennis te dragen, zonder mezelf te verzaken.
Al zou begeerte me nog zo radbraken
En de kracht van liefdesnood me niet vrijmaken,
Toch wil ik ooit weten wat me zo bekoort,
En vaak zo onzacht mijn slaap verstoort
Als ik alsnog een zoete rust zou willen smaken.

8

Ware er iemand bereid een vonnis te vellen,
Ik zou mezelf aanklagen: wat mij blijft kwellen,
Is dat minnen me ooit naar de top wou vergezellen
terwijl haar wrede slagen me nu zo ontstellen.
Ik heb er geen geluk bij of voorspoed.
ik weet niet of minnen zelf het doet;
Ik vrees de wrede verzoeking die beknellen.

9

Het is geen wonder dat ontrouw me schrik aanjaagt:
Zij heeft me meer dan gepijnigd en belaagd;
Want zo ik moedeloos ben en versaagd,
Is dat louter omdat ontrouw me zo heeft uitgedaagd.
Zij heeft me zoveel schade doen lijden!
Ik zal me slechts van haar kunnen bevrijden
Als hoge trouw er alles op waagt.

10

Wat baat het dat ik de minne bezing,
En zo mezelf nog meer pijn opdring?
Hoe groot mijn nood ook sinds zij me ving,
Tegen haar overmacht voer ik geen geding.
Ik beken alles wat hij bekennen zal,
Wiens hart de krachtige minne stal.
Wat baat het dat ik mijn natuur bedwing?

Want mijn natuur zal al blijven
Wat zij is, en zo haar deel verkrijgen,
Al maken de mensen haar weg nog zo eng.

Hannie Rouweler

ZOALS ZIJ GAAT

voor mijn dochter

Terwijl appels op de grond liggen
deze week al, stil en onaangeroerd

loopt zij langs een muur en zie ik
haar gezicht in helder glas opgaan

deze ochtend. Ze blijft niet meer en
dit uit beeld, hand in mijn hand

als al die vragen die ik onnadenkend
gedachteloos in tijd beantwoordde.

Ik begrijp het wel, zeg niet nog een keer
dat ergens anders de horizon breder is,

vogels vliegen uit, de zee altijd onrustig.
Zie hoe woordloos stilte wegdrijft.

BUITEN DE STAD

de bladeren donkerder, we reden uit
de tuin van loofgangen, rozen, woorden

zigzaggend langs de streep op de weg.
de huizen van dorpen zakten dieper

in de schemering en telkens flitste
op: u rijdt te snel.

Je hand lag daar, het stuur bewoog
bij elke bocht, heviger. Ik raakte

de draad kwijt tussen bomen, struik
gewas dat opdoemde langs een bosrand.

Iets tilde me op, drukte me tegen
zwart spiegelglas, silhouetten trilden na

zomerlicht. Die plek, dat moment
bleef achter in een zachte ademstroom

boven ons. De ruimte week voor de
late vlucht van vogels in de nacht.

WINTER IN HET NOORDEN

In de mist en dunne regen
staan dunne stammen dicht naast elkaar.
Daartussen schuilt de verte, achter
weilanden, een spoor, een trein
die elk uur van de dag naar de horizon
vertrekt en als ik het niet zie toch terugkeert.

Wat op deze plek
zo vlak bij mijn raam
wel niet samenschoolt
in tijd, verleden, seizoenen
die achteloos verstreken.
Ontelbaar zijn de dagen in de winter.

Nog ligt roerloos bruin en geel blad
onder bomen verspreid alsof
een nabijheid van iets ver van mij vandaan
ontstijgt aan opkomend en verdwijnend licht
dat laag breekt,
uiteenvalt op akkers van een omgeploegd veld.

NACHTRIT

Wer reitet so spät durch Nacht und Wind ... (Goethe)

Misschien zul je je er nog iets
van herinneren. De dansende woorden,

over ons gezicht glijdend, bleven
hangen aan lippen troebel maar zoet.

Misschien weet je nog dat ik je dat later
heb verteld toen glas brak in mijn handen

en ik niets anders meer zag dan mistige
bloedsporen langs de kant van de weg.

Die avond regende het, mijn koffers al
gepakt en de stad gehaast verlaten alsof

ik jou zou vinden, achter een ringweg van
betekenissen. Bloed, liefde, de zware adem

van een onvervuld verlangen. Altijd dit
opnieuw, opnieuw en steeds elders buiten

het asfalt van de tijd. De groene paden,
het zachte licht dat ons bij zou blijven.

Ezra de Haan

MAAN

Jouw naam is Maan.
Zij die zich verschuilt
Achter het aardse
In het keren zit het
Zeg je nee en let ik op
Dan tel ik tot een
Bij vier draai ik het om
Tel er vier bij: rivier
Volg daar de loop van
Je tegenpool en spring niet
Als een kat op de tak
Negen is als je naam
Maar tien past je beter
Als bij een kies je
Voor het niet willen
En schijnt door
het licht van anderen
Laat de taal spreken
Wees open als het raam
vergeet het woord maar
Durf te leven zonder nevel
En ga door het rood
Begin maar met nee
Maar eindig met geel
Leeg als een nieuw begin.

IN EEN NACHTELIJKE MUIL vol duisternis
Lijkt jouw lichaam op te lichten
In inktzwarte halen, vage vegen
Die vragen om strelen, een kus
Van hem die staart in het donker
In de kater van waken waar dromen wijken
En handen die tasten naar de perfecte schets:
En godin, een ets, op laken

Naar je spraak noem ik je water
Val in het niet bij het tempo
En het klare, ware van ogen
Die de naam dragen van meer
Als de zee en ook het schuim
Waar ooit het pure werd geboren
Als in dagen vol van jeugd
Toen de storm nog moest komen
Eens gezaaid met veren. Wind

DROOMOORD

In iedere droom
Een reis die van de Taag in een lijn
Naar de Nijl gaat. Of een krap park.
De luim van God komt mij voor
Als de muil van een dog, fel, vol lef
Dat wel. Melk alles uit, maar sta klem
Ik snak naar een kans, ratel over later
Maar leed valt mij ten deel.
Het lag aan je gal zegt Mo bedaard
Om de draad weer op te pakken
Slechts de dood is begin en einde
En als een man nam ik iedere trap
Keek door ieder luik, in elke kuil
Klom tot in de nok tot ik niet verder kon
Molk alles uit, nam part en deel
Kots in de keel, de snee waar eens een
Stok sloeg kort en trok
Als een tol naar mijn lot.